

EL CINEMA A L'HOSPITALET: DE L'ESPACTACLE DE FIRA A LA MULTISALA (1907 - 1995)

Cines Marte y Real
TORRASSA CALLE PUJÓS. - TELÉF. 1606 H. ■ CARRETERA COLL-BLANCH, 3
EXTRAORDINARIO PROGRAMA DE CINE
para hoy Sábado 7 y Domingo 8 de Julio de 1928. A las horas de costumbre

FRIVOLIDAD

Presentada con extraordinario lujo tal como acostumbra hacerlo la casa JULIO CESAR, S. A.
Otro magnifico estreno, lógico, conmovedor y de gran emoción. Interpretación de la renombrada MARIA CORDA en el papel principal de dicha asunto que tiene en constante actualidad al publico hasta el final de la misma cuyo título es
EL VELO DEL PORVENIR

Consolidación el programa otras películas no menos interesantes, como el drama de costumbres americanas
EL GALANTE AVENTURERO
La comica de gran vida en dos partes de la casa FOX
El Barbero de su Villa
NOTICARIO FOX

Y si, un acreditado
NOTA - Sábado y domingo días 14 y 15, estreno de LOS DIOS VANOS de la casa Parau-
mont y ESTUDIO SECRETO de la casa FOX.
OPERA - JUEVES día 19. Acontecimiento artístico LOS DIEZ MANDAMIENTOS del ca-
libro director Cecil B. de Mille. Obra, tan más putera de cuantas se conocen, soberbia
presentación y arte. - NO DEJEIS DE VERLA

LA BAILARINA

Grandiosas exhibiciones cinematográficas
per lo Dissapte y Diumenge día 2 y 3 Desembre 1911

Sintonia à piano per lo jove Sr. Roldán.
La cinta presa del natural,

POSESIONES INGLESAS

ESTRENA Y EXITAS GRANDIOSAS E INMENSAS de la hermosisima é interessant cinta dramática de gran sensació, de 500 metros de March, feta per los matexos artistes que varen fer «EL PECADO DE JUVENTUD», de la Casa NORDISK, que té per nom:

LA BAILARINA

Serie d'Art NORDISK
Dita cinta está tota plena de hermosa filigrana y el asunto es altament interessant.

La simpática cinta de la acreditada Casa PATHE,

IDILIO INTERRUMPIDO

La hermosa cinta de alta comedia, representada per los principais artistes de la Casa VITAGRAPH, denominada:

LOS APUROS DE UNA VIUDA MILLONARIA

EXIT SENSACIO de la cinta dramática,

EL VISITADOR

La cinta cómica de gran gatsara, feta per lo popular Sanchez,

TORIBIO MOZO DE MUDANZAS

Preus, los de costum.

Nota: Lo programa podrá ser alterat, si casos imprevistos o reclamo.

EL VISITADOR

ÒSCAR GARCÉS
NÚRIA TORIL
BEQUES L'HOSPITALET
GENER 1996

**"EL CINEMA A L'HOSPITALET:
DE L'ESPECTACLE DE FIRA A LA MULTISALA
(1907-1995)".**

Aquest treball de recerca ha estat realitzat gràcies a la concessió per part de l'Ajuntament de L'Hospitalet d'una Beca L'Hospitalet a la seva convocatòria de 1994.

Els autors agraeixen especialment la seva col.laboració a Carles Santacana, Enric Gil, Gemma Lop, Inocencio Salmerón, al Cine Club L'Hospitalet, al Centre d'Estudis de L'Hospitalet i a totes les persones, entitats i institucions que han facilitat informació per a aquesta recerca.

H= 6.5.7 GARZ

"EL CINEMA A L'HOSPITALET: DE L'ESPECTACLE DE FIRA A LA MULTISALA (1907-1995)".

ÍNDEX:

PRÒLEG.

1. EL CINEMA, ART DEL SEGLE XX.

- 1.1. Els germans Lumière i els seus precedents
- 1.2. Primeres projeccions públiques a Catalunya

2. EL CINEMA ARRIBA A L'HOSPITALET (1907).

2.1. Les sales de la ciutat en l'època del cine mut (1907-1930).

- El Cinematògraf Robert (1907-1914)
- El Cine Imperial (1911-1933)

2.1.1. El boom dels cinemes als anys '20:

- . L'Ideal Cinema (1921)
- . El Cine Victoria (1923)
- . Els cines Marte i Real o Republicano
(1924-1931 i 1925-1934)
- . **Collblanc-La Torrassa: altres punts de projecció.**
- . El Bar Cine Español
- . Cinema a la parròquia
- . Un projecte no realitzat
- El Cine Oliveras (1924)
- El Cine Lumière (1928)
- Els cines Imperio i Guimerà (1929-1933 i 1933-1937)

2.2. Què veien els hospitalencs en els primers anys de cinema a la ciutat (1907-1930).

2.2.1. Les primeres pel·lícules.

- Comèdies i documentals
- Pel·lícules còmiques
- El drama es converteix en gènere predilecte
- El Film d'Art

2.2.2. De l'espectacle de fira a l'art de masses.

- Cinema i altres espectacles
- Publicitat
- La importància de les productores cinematogràfiques

2.2.3. Anys '20: el cinema i les masses.

- Pel·lícules en episodis
- L'aparició de l'*star-system*
- El cinema a la premsa

2.2.4. Cinema estranger, cinema nacional, cinema local.

3. 1930-1939: DEL SONOR A LA COL·LECTIVITZACIÓ.

3.1. Les sales de cinema, 1931-1936.

- La segona generació de cines a Collblanc: Alhambra, Romero i Juventud (1931).

3.2. L'arribada del sonor.

3.2.1. El sonor arriba a L'Hospitalet.

- Primer, crítiques
- Uns cines obren, alguns tanquen, altres es transformen
- La convivència del cinema mut i el sonor

3.2.2. La influència social del cinema als anys '30.

- El paper educador del cinema.
- El cinema, una mala influència?
  - . El problema de la llengua
  - . El cine i el seu compromís socio-polític
  - . Els cinemes: espectadors dels moviments socials

3.3. El naixement del cine amateur a L'Hospitalet.

3.4. La Guerra Civil i les col·lectivitzacions.

4. EL CINEMA A LA POSTGUERRA: L'ÚNIC ESPECTACLE POSSIBLE.

4.1. Les entitats tanquen, el cinema continua.

5. CINEMES DE BARRI: DEL BOOM AL CRACK.

5.1. Les causes del boom.

5.2. Les sales de L'Hospitalet: continuïtat i renovació.

- El Cine Moderno (1942-1975)
- El Cine Victoria (1939-1987)
- El Cine Oliveras (1939-1989)
- Del Cine Lumière a "l'Ateneu" (1939-1965)
- El Cine Alhambra (1939-1987)
- El Cine Romero (1939-1974)
- Del Cine Juventud al Teatre Joventut (1939-1973)
- El Cine Constelación (1950-1970)

- El Cine Continental (1955?-1991)
- Els cines Rambla i Stadium (1954 i 1958-1984)
- El Cine Ópera (1957-1964)
- Els cines Florida (1958-1985), Navarra (1960-1987) i Rívoli (1964-1981)
- Els cines Lumiere i Marina (1973-1986 i 1974-1985)

5.3. El reflex de la crisi a les sales (1972-1992).

- El Cine Alpes (1979)

6. EL CINEMA AMATEUR.

6.1. Cineistes de L'Hospitalet: grups i individualitats.

- Alba Club de Cine: Josep Graells
- Alter Films: Jaume Reventós, Gonçal Oliveros i altres
- Filcamp: Jaume Campreciós
- Salvador Baldé
- Alpha 63
- Cineistes de Collblanc-Torrassa: Casanovas, Costán i Salmerón
- Cine Club Objetivo, Col.lectiu S.P.A. i Col.lectiu Penta
- Talaia i Màscara Films: Francesc Marcé
- Escola d'Estudis Artístics
- Altres grups, altres films: Cine Club Buñuel, Centre Catòlic, Aules de Cultura.

7. CINE-FÒRUMS I CINE-CLUBS.

7.1. L'Agrupació d'Amics de la Música.

7.2. La Unió Excursionista de Catalunya.

7.3. El fenomen cineclubístic a L'Hospitalet.

7.3.1. Alpha 63: una petita obertura al rígid panorama cultural.

7.3.2. Els cine-clubs Objetivo, Casino de Santa Eulàlia i Can Serra.

7.3.3. El Cine Club Buñuel.

7.4. El cinema a altres entitats de la ciutat.

- El Centre Social La Florida.
- El Centro Médico Social de la Immaculada.
- Les parròquies.
- L'Escola d'Estudis Artístics

7.5. Les Aules de Cultura.

7.6. El Cine Club L'Hospitalet.

8. EL FUTUR DEL CINEMA.

9. BIBLIOGRAFIA I FONTS.

10. ANNEX FOTOGRÀFIC.

PRÒLEG

"El cinema a L'Hospitalet: de l'espectacle de fira a la multisala (1907-1995)", és un projecte editorial fruit del treball de recerca "Història de l'activitat cinematogràfica a L'Hospitalet: dels inicis als nostres dies", premiat a la convocatòria de 1994 de les Beques L'Hospitalet, realitzat per Òscar Garcés i Núria Toril i qualificat pel Doctor en Història Carles Santacana com "un estudi de la difusió cultural en una ciutat caracteritzada al llarg del segle XX per una estructura social fonamentalment obrera i popular i sota l'impacte de la qüestió immigratòria. Història social i història de la cultura, foses en un marc geogràfic concret i amb una cronologia prou àmplia per a abastar-ne les principals característiques de la seva evolució.

Estem davant del primer estudi històric-sociològic -inclinat tant a la recopilació documental i la reconstrucció com a la reflexió analítica- del fet cinematogràfic emmarcat territorialment a L'Hospitalet, una àmplia recerca que abasta gairebé totes les vessants de l'activitat cinematogràfica a la ciutat: des dels 88 anys d'exhibició comercial al fenomen cineclubístic, passant pel variat ventall del cine amateur o l'ús del cinema amb pretensions educatives, ideològiques o doctrinals.

"El cinema a L'Hospitalet..." comença fent la reconstrucció d'un passat no massa llunyà en el temps, però sí en el paisatge urbà i en les mentalitats i costums dels qui l'habitem. El passat d'una ciutat que va passar -en menys de mig segle- de ser un petit poble agrícola a tocar del Baix Llobregat a convertir-se en un nucli urbà i industrial de l'àrea d'influència de Barcelona, segon de Catalunya en importància demogràfica gràcies al fet immigratori.

El fil conductor d'aquesta reconstrucció històrica és l'activitat cinematogràfica: la vida de les 24 sales de cinema que en algun moment han existit als barris de L'Hospitalet; el tarannà de les entitats que -dins el ric panorama de l'associacionisme hospitalenc- han vehiculat total o parcialment les seves activitats a través de la producció, l'exhibició o el comentari de cinema; la tasca dels cineistes amateurs que, voluntària o casualment, han documentat amb imatges l'evolució de la ciutat, mentre deixaven volar la seva imaginació a través de l'objectiu d'una càmera.

Les fonts sobre aquest tema són molt variades i disperses i -a desgrat dels investigadors- sovint han desaparegut, víctimes d'una endèmica manca de respecte i voluntat de preservació per part dels qui les tenien a l'abast. Ara bé, la relativament breu distància temporal que ens separa dels fets -si més no, de la darrera etapa - ens ha permès enriquir el treball d'arxiu i bibliogràfic amb un conjunt d'entrevistes a diversos personatges, protagonistes o testimonis dels fets que són objecte del nostre estudi.

En aquest sentit, no ens hem dedicat tan sols a fer la història de les sales d'exhibició comercial de L'Hospitalet, l'evolució de la seva programació i el paper que jugaven a cada època i barri (vessant que, tractada en profunditat, ja donaria per a un llibre en sí mateixa), sino que ens hem dedicat a destacar aspectes més locals i característics de l'activitat cinematogràfica a la ciutat, com la producció amateur o el moviment associatiu al voltant de

cine-fòrums i cine-clubs.

I tampoc no hem prè el cine com un fet aïllat, observant-lo exclussiva i singularment, sino que hem centrat l'estudi en l'aspecte de la repercussió social del cinema en el medi urbà-industrial, en el naixement d'una nova activitat de lleure que, a l'hora, significa - especialment, en els seus primers temps- una extraordinària font d'informació i coneixements per a grans capes de població que gairebé no havien anat a l'escola, que no solien llegir llibres ni diaris, que no viatjaven, que no tenien televisor.

En paraules del Dr. Miquel Porter i Moix -Catedràtic d'Història de la Cinematografia i els Audiovisuals a la Universitat de Barcelona i avalador del projecte de recerca del que estem parlant- "fer història del cine és fer història social, història de la Humanitat al segle XX, una història canviant, diferenciada en cada cultura, nació o grup humà". En aquest aspecte, doncs, la publicació d'un estudi històric-sociològic de l'activitat cinematogràfica en una ciutat model de creixement durant els anys '20 i '30 com és L'Hospitalet, està plena de sentit.

Per tot l'exposat, pensem que una obra així pot despertar l'atenció tant de varies generacions d'hospitalencs, interessats per la història recent de la seva ciutat, com dels amants o estudiosos del fet cinematogràfic. Els primers reconeixeran en l'obra el panorama hospitalenc de dècades anteriors, identificant llocs i persones amb les que van conviure. Els segons, trobaran en l'estudi la dimensió local d'un fet universal com és el cinematogràfic, doncs el rigor científic de la recerca la fa mereixedora de ser presa en consideració.

1. EL CINEMA, ART DEL SEGLE XX.

El cinema compleix cent anys. Cent anys plens d'imatges, de músiques, de records. ¿Qui de nosaltres no ha rigut o ha plorat amb ganes al cine?. ¿Quantes hores de la nostra vida haurem passat veient pel·lícules?. ¿Quants cops no ens hem volgut assemblar als nostres herois o heroïnes de la pantalla, vestir com ells, caminar, parlar, cantar, estimar com ells?. ¿Quantes coses no hem après al cinema?.

Les cares, les veus i les cançons del cinema formen part de la memòria col·lectiva de moltes generacions de persones, a moltes parts del món. Allò que va néixer com una curiositat científica, per passar a ser al poc temps una petita atracció de fira -a la que s'augurava, aleshores, una efímera vida- es va anar convertint, poc a poc, en un mitjà d'expressió i creació que esdevindrà l'art més genuí del segle XX. A més, és clar, d'un dels majors negocis de la història de la Humanitat.

I també, no podem oblidar-ho, una immensa font d'informació. Els que coneixem el cinema de ben petits no podem arribar a entendre mai el que va suposar per a la primera generació d'espectadors seure un dia en una sala fosca i veure com a la paret d'enfront naixia una finestra oberta al món. Un forat per on entraven la llum i les ombres d'altres llocs, d'altres gents, de terres que mai no arribarien a trepitjar, sobre les que mai no llegirien cap llibre ni sentirien cap comentari a la ràdio.

Aquella informació només la rebran a través del cinema, i tot el que aprendran anant-hi crearà en ells un canvi intel·lectiu que els diferenciarà de les generacions anteriors, precinematogràfiques.

Aquest estudi pretén recollir tots aquests aspectes del cinema -l'emotiu, l'artístic, el documental, l'industrial, el socialitzador-, fer-ne un seguiment històric al llarg de gairebé tot el que portem de segle i valorar-los comparativament.

I tot això, dins d'un àmbit territorial molt concret: la ciutat de L'Hospitalet. Això ens permetrà observar com ha anat canviant el paper del cinema al medi urbà-industrial al llarg d'aquests cent anys, al mateix temps que repassar la història de L'Hospitalet al segle XX.

Fer història del cinema és fer història social i si, a més, l'emmarquem en l'àmbit local ens pot ajudar a conèixer molts detalls del nostre passat, a comprendre millor el present.

Fem, doncs, història de l'activitat cinematogràfica a L'Hospitalet, des dels inicis fins als nostres dies.

Abans, però, remuntem-nos breument al naixement del cinema.

1.1. Els germans Lumière i els seus precedents.

La invenció del cinematògraf és més conseqüència del progrés científic d'una època que de l'esforç d'una sola persona. Van ser molts els inventors d'Europa i Amèrica que van investigar com aconseguir projectar fotografies en moviment: només al 1895 es van patentar 32 models diferents d'aparells cinematogràfics.

Edison, Skladanowski, Friese-Greene, tots van aportar alguna cosa al descobriment. Però el cinematògraf dels germans Lumière va ser l'aparell més simple i a l'hora més perfecte dels ideats per a filmar i projectar imatges en moviment.

L'americà Thomas Alva Edison va inventar -entre moltes altres coses- el gramòfon, el kinetoscopi i la pel·lícula de cel·luloide amb perforacions laterals, flexible i transparent, fabricada per Kodak per encàrrec de l'inventor. També va ser el primer en impressionar aquest tipus de film i en intuir les possibilitats comercials del nou invent.

Però el Kinetoscopi d'Edison només servia per a visionats individuals, no per a fer projeccions col·lectives.

La primera projecció pública de cinematògraf la van fer els fotògrafs francesos Auguste i Louis Lumière, el 28 de desembre de 1895 al Salon Indien del Grand Café de París, al número 14 del Boulevard des Capucines.

Els 35 assistents, molt impressionats, van veure 10 pel·lícules curtes com "La sortida dels obrers de la fàbrica Lumière", "El regador regat" o "L'arribada del tren a l'estació de Ciotat". Amb aquesta última, alguns van fugir esperitats de la sala pensant que el tren travessaria la pantalla i entraria al cafè.

Els Lumière veien el cine com un instrument d'investigació científica, amb escàs futur comercial. Per això es van dedicar als films documentals, i molt poc als d'argument o d'espectacle. En vista de l'èxit, van crear una xarxa internacional de corresponsals que anaven venent projectors i filmant documentals i fets històrics per tot el món (el primer, la coronació del Zar Nicolau II de Rússia). Havia nascut el noticiari o reportatge d'actualitats.

A l'altra banda de l'Atlàntic, Edison va assimilar els avantatges de l'invent dels Lumière i va intentar perfeccionar constantment el seu sistema de projecció per a fer-lo més espectacular i comercial. Va ser el primer en construir un estudi de filmació, el "Black Maria", i en preocupar-se de patentar no sols els seus invents sino el guio i les imatges de les seves pel·lícules. Fruit d'això, al 1908 va fundar la Motion Pictures Patents Company i, al 1912, va aconseguir implantar la llei del Copyright.

Mentres tant, el francès Georges Méliès va descobrir les possibilitats artístiques i expressives del nou invent. Amb les seves pel·lícules, es convertirà en el creador d'un gran nombre de gèneres cinematogràfics (fantàstic, històric, fals documental, exòtic i de viatges, còmic, eròtic, publicitari, de ciència-ficció) i en un constant experimentador dels efectes especials i les il·lusions òptiques.

Podem afirmar que Méliès és el creador de l'espectacle cinematogràfic com a entreteniment massiu, en el que introduirà la posada en escena, la narració cinematogràfica i les característiques identificatòries de cada gènere.

L'únic aspecte que Méliès mai no va controlar del tot fou el comercial, el de l'explotació del negoci cinematogràfic: la seva empresa i estratègies es van veure àmpliament superades per l'hegemonia d'Edison a Amèrica i pels imperis comercials europeus: Lumière, Pathé i Gaumont.

I centrant-nos en aquest aspecte, el de l'exhibició, ajustarem territorialment la mira del nostre treball: segons ens informa la premsa de l'època, la primera projecció cinematogràfica a Espanya va tenir lloc a Madrid, l'11 de maig de 1896, quan Erwin Rousby va presentar en un circ l'aparell anomenat Animatògraf, patentat pel britànic Robert W. Powell.

Només quatre dies més tard, el 15 de maig del mateix 1896, Eugène Promio - representant a Espanya de l'empresa Lumière- projectava públicament les primeres imatges filmades a la Península Ibèrica amb un Cinematògraf d'aquella marca, juntament amb algunes de les pel·lícules que els germans francesos havien presentat a París només 5 mesos abans.

Així doncs, la competència entre els diversos sistemes cinematogràfics es manifesta a Madrid des del primer moment.

A continuació veurem què va passar a Barcelona.

1.2. Primeres projeccions públiques a Catalunya.

Barcelona: Edison, Napoleón i Beliograff.

Cal esmentar que, uns mesos abans que els germans Lumière presentessin el seu cinematògraf a París, Barcelona va poder gaudir durant el mes de maig de 1895 de l'espectacle que ofería el "Salón Edison", equipat amb un grup de màquines del model Kinetoscope -"el último y maravilloso invento del electricista Edison"- patentat pel prolífic inventor nord-americà. Tot i que no es tractà de projeccions cinematogràfiques, Joan Munsó Cabús -en el seu llibre "Els cinemes de Barcelona"(1)- para atenció a aquest establiment barceloní amb les següents paraules:

"Aquest salonet va ser el primer local de Barcelona en què s'oferí la projecció de fotografies animades. Situat en la Plaça de Catalunya "frente al Círculo Ecuestre" -com ho detallà "La Publicidad" a l'edició del 2 de maig de 1895-, brindà des d'aleshores, "todos los días, de las diez de la mañana a las doce de la noche, audiciones fonográficas y visiones kinetoscópicas, por los profesores Nel y Doumont".

Segons escriu Joan Francesc de Lasa al seu llibre "El món de Fructuós Gelabert", "pel que sembla, eren cinc o sis els aparells que hi funcionaren, acompanyats de rotlles del segon model perfeccionat del fonògraf inventat igualment per Edison". La patent d'aquell "kinetoscope", continua explicant Lasa, "havia estat sol·licitada als Estats Units per Thomas A. Edison i comprenia el "kinetògraf" (o càmera per veure sèries de fotografies) i el "kinetoscope" (o aparell per veure individualment pel·lícules d'uns 30 segons)". Entre les primeres cintes obtingudes mitjançant aquest procediment hi haguè una "danza serpentina", un "combate de boxeo" i una altra en què es mostrava un saló de perruqueria en plena activitat. Segons el parer de Lasa, tot aquest conjunt de cintes hauria pogut ser inclòs al programa del Saló Edison de Barcelona.

La presentació del Kinetoscope constituí un petit esdeveniment ciutadà, ja que per

mitjà de la premsa s'havia tingut referència de l'èxit assolit per aquell curiós espectacle individual als EUA -exactament, en el Broadway de Nova York- i, més tard, a Londres i París."

Aquest mateix any, la Ciutat Comtal va veure també com s'obria al nº 30-32 de la Rambla dels Caputxins l'anomenat "Salón Mágico", espectacle pre-cinematogràfic que combinava l'il·lustració visual del Diorama i el Panorama (2) amb "sesiones de prestidigitación al estilo del Teatro Robert Houdin de París" (del qual -recordem- n'era director Georges Méliès). Aquest saló va anomenar-se durant l'any 1900 "Cinematógrafo Inglés" i, al 1901, es va transformar en "Teatro Moderno", local especialitzat en l'exhibició de les rareses humanes més ingènues i terribles, per a acabar desapareixent al 1904.

El Kinetoscopi edisonià re-apareixerà a Barcelona el 1896 -aquest cop com "Kinetographe, photographie vivante"- on serà exhibit durant sis dies de juny en un saló del Teatre Principal de la Rambla, amb les localitats a l'astronòmic preu d'una pesseta.

I, el 15 de desembre de 1896, les imatges cinematogràfiques dels germans Lumière es presenten a Barcelona per primer cop, concretament al Cinematógrafo Napoleón, situat al nº 18 de la Rambla de Santa Mònica (on després hi va haver el Frontón Colón, recentment recuperat per la Universitat Pompeu Fabra).

Aquesta sala, petita i estreta -la primera amb caràcter estable de la capital catalana- tenia una cinquantena de localitats i era regentada pels germans Antonio i Emilio Fernández, fotògrafs coneguts professionalment amb el nom de "Napoleón" (3). Segons va escriure Carles Pi i Suñer -citada per Joan Munsó-, les sessions d'aquella sala duraven uns 30 minuts i les pel·lícules que oferia "eren d'escenografia de màgia, amb canvis sobtats i amb gent que desapareixia i tornava a aparèixer; o bé pel·lícules de viatges preses des del tren. També hi havia algunes amb un argument de trama sebzilla, de fons sentimental o toscament còmiques, que els actors representaven amb gestos exagerats. La projecció era borrosa i trepidant, com si es veiés a través d'una fina capa de pluja".

Citant novament el llibre de Munsó, trobem que "en el primer programa del Napoleón es van oferir dues de les obretes exhibides el 28 de desembre de 1895 al Grand Café del Boulevard des Capoucines, a París -"Llegada de un tren a la estación de La Ciotat" i "El regador regado"-; a més d'altres (sis en total) potser no tan famoses però igualment històriques: "Desfile de lanceros de la Reina en Madrid", "Paso de un río por caballos y jinetes", "Montañas rusas náuticas en el lago Lemán de Ginebra" i "Hora de rancho en un cuartel". Va ser, doncs, un programa confeccionat a base de dos títols mundialment coneguts i tres cintes de les que havia rodat a Madrid el francès A. Promio, representant dels Lumière en la doble faceta de fer conèixer l'invent del cinema -del cinematògraf, com es deia aleshores- i d'impressionar pel·lícules per a enriquir l'escàs repertori inicial".

Finalment, Munsó afirma que "al començament del 1897, el Cinematògraf Lumière presentat per Napoleón s'havia convertit en un entreteniment amb certa entitat social, sobretot a partir del moment en què fou visitat pel capità general i l'alcalde. D'altra banda, les sessions especials dedicades a les institucions més distingides de la ciutat -com era el cas, per exemple, de la Creu Roja o Círculo Artístico- van contribuir a afirmar el local (i el seu espectacle) entre la bona societat barcelonina del seu temps."

El Cinematógrafo Napoleón tancarà les seves portes al 1906, sent fallidament re-obert entre 1908 i 1910 per una altra empresa.

Els peoners Napoleón havien iniciat, al 1898, relacions comercials amb una família aragonesa afincada a Barcelona, els Belio, que després de molts anys dedicant-se a diversos espectacles ambulants, van centrar la seva activitat en el cinemàgraf. A partir del Beliograff (la seva sala, amb diverses ubicacions a Barcelona), els Belio destacaran per ser -segons Miquel Porter- els creadors a Catalunya "de l'espectacle cinematogràfic com a forma de negoci estatut".

1. J.Munsó Cabús, 1995, pàg. 264.

2. Diorama: procediment ideat pel fotògraf francès Daguerre, amb el qual una pintura realitzada sobre un suport de seda -combinada amb altres elements, opacs o transparents i degudament il.luminats- podia produir extraordinaris efectes òptics. L'escenògraf català Salvador Alarma desenvolupà aquesta tècnica, creant un espectacle -anomenat Diorama Animat- a base de cortines, telons, bambolines i figures mòbils. Op. Cit., pàg.104.

Panorama: antecedent del cinema inventat per Robert Backer i presentat a Edimburg al 1788. Consistia en una gran sala en penombra en la què s'instal.lava un enorme llenç blanc pintat amb figures gegantines, tensat en forma circular i muntat sobre una plataforma giratòria. El públic es situava al centre i el moviment, la il.luminació i els efectes visuals aconseguien produir-li impressió de realitat i profunditat. Op. Cit., pàg.219.

3. En la seva targeta de presentació s'anunciaven com "Primeros fotografos de SS.MM. y AA. Reales, Fotografos de SS. León XIII, de SS.MM. de Portugal y de Su Ilma. el Obispo de Salamanca".

2. EL CINEMA ARRIBA A L'HOSPITALET (1907).

2.1. Les sales de la ciutat en l'època del cine mut (1907-1930)

. El Cinematògraf Robert.

Al 1907 el cinema arriba a L'Hospitalet. Probablement, abans d'aquest any els hospitalencs havien tingut la oportunitat de veure alguna projecció itinerant (és una suposició, no hi ha cap constància), però no serà fins aquest moment quan s'habiliti una sala estable de projeccions cinematogràfiques a la nostra ciutat.

Aquesta primera sala rebrà el nom de Cinematògraf Robert (en honor al Dr. Robert, igual que unes escoles i un orfeó de L'Hospitalet) i s'instal·larà al Cafè de Cal Carreter, a al planta baixa del nº 109 del Carrer Major, al barri Centre.

L'edifici en qüestió, propietat de Joan Durbán, havia estat ampliat i remodelat al febrer de 1891 (Exp. Viv.282.AHL'H), sent ampliades la porta i finestres de la planta baixa i afegint-se-li el pis superior, amb la balconada i la cornissa amb coronament semicircular que li van donar el seu aspecte definitiu.

Tal com ens informa el padró general de població de 1889 (Tom 1, Foli 214), ja abans d'aquestes obres d'ampliació, Joan Monrós i Ràfuls, hospitalenc nascut al 1862, vidu, de professió cafeter, tenia instal·lat el seu negoci i la seva vivenda en aquest immoble del Carrer Major. Les dades posteriors, dels padrons de 1905 i 1910, segueixen registrant-lo com a veí del carrer i titular del negoci i només fan constar dues variacions: que Monrós es va tornar a casar i va tenir dos fills i que l'edifici va passar de ser el nº89 a ser el 109.

Així doncs, al 1907 Joan Monrós decidirà complementar el seu popular negoci de cafeteria instal·lant a Cal Carreter una sala on es projectessin pel·lícules com les que a Barcelona i altres ciutats catalanes estaven despertant gran èxit de públic des de feia 10 anys.

El fet que el cinema s'instal·lés en un cafè -punt de reunió social amb una clientela habitual- o en un teatre, ateneu o estatge d'una associació cultural era corrent a la majoria de les ciutats catalanes on va anar arribant el nou invent, doncs en aquesta primera etapa de l'exhibició cinematogràfica les pel·lícules eren un complement a un variat programa que incloïa actuacions musicals, humorístiques, de dansa, de declamació poètica, etc., que solien celebrar-se en aquests locals. D'altra banda, el funcionament continuat d'aquestes sales al marge del cinema i la seva popularitat entre la població, garantien -en certa manera- un públic inicial a la nova atracció, públic que aviat anirà guanyant en nombre i assiduitat al del teatre i altres espectacles.

De la inauguració d'aquest primer cinema de L'Hospitalet s'en va fer ressó "La Ressenya Literària", publicació quinzenal catalana i primer periòdic local que, en el seu número de l'1 de desembre de 1907, publica:

"Ab lo nom de Cinematògraf Dr. Robert se ha instal·lat en aquesta vila un